

כיצד לחשב מס הכנסה וכיצד לחשב משכורת לאחר ניכוי מס הכנסה

אשכול מס הכנסה 1 – מתוך 4 אשכולות

יחידה	חינוך פיננסי וכלכלה
כיתה מומלצת	ט - י
משך הזמן המומלץ	90 דקות
נושאים/מושגים חוץ מתמטיים הנלמדים באשכול (הקשר)	הבנת שיטת המיסוי הנהוגה בישראל תוך שימוש במידע מקורי. יכולת לעבור בין ייצוגים שונים של מידע.
ידע מתמטי ומיומנויות מתמטיים נדרשים	קריאת מידע והסקת מסקנות אופרטיביות ממנו, משכורת ברוטו, מס הכנסה, מס הכנסה מצטבר, משמעות של מדרגות מס הכנסה.

מיומנויות	מושגים	נושאים
חישוב אחוזים, פיתוח אומדן לשימוש באחוזים	מושג האחוז	אחוזים: תמורת האחוז, מציאת הערך השלם
מעבר בין ייצוגים שונים של מידע		שאלות מילוליות המשלבות אחוזים
אבחנה בין היגדים נכונים והיגדים שגויים בהקשר למס הכנסה, ביסוס טיעונים על נימוקים לוגיים, הפרכת טענות	דוגמה נגדית	נכונות של טענות

מטרת האשכול
ידע מתמטי ומיומנויות מתמטיים (חדשים)
שלב הלמידה המומלץ
תפקידי המדרגות

מבנה האשכול

בעיית מטרה 1	
1.1.1, 1.1.2	בעיות מדרגה 1
1.2.1	בעיית מדרגה 2
1.3.1	בעיות מדרגה 3

ארגון כיתה מומלץ

מומלץ לפתוח בקטעי עיתונות כמו למשל:

לאחר מכן להפנות שאלה לתלמידים:

שאלת פתיחה

אלכס מרוויח משכורת בסך של 9,000 שקלים (ברוטו). שכרו נמצא במדרגת מס 2, בה שיעור המס הוא 14%. האם התשלום למס הכנסה הוא 14% מ-9000 שקלים?

* כ-10% מהאוכלוסייה יודעים את התשובה לשאלה הזו....

אנחנו עוד נחזור לאלכס בסוף השיעור

לשמוע דעות התלמידים ולחזור לשאלה זו בהמשך.

לאחר שהתלמידים יקראו את המידע הנתון מומלץ לערוך דיון כיתתי כדי לוודא שהמושגים ברורים. פתרון בעיות המטרה יתבצע בקבוצות. התלמידים יתבקשו לקרוא בעיון את המידע, לומר במילים שלהם מה הבינו ממנו ולדון אודות ההיגדים המוצגים בצירוף נימוקים מתאימים. לבסוף מומלץ שוב לערוך דיון במליאה.

ניהול השיעור: המורה יאפשר לתלמידים לקרוא ולהבין את המידע הנתון, להתמודד עם ההיגדים שבבעיית המטרה בקבוצות, כשבאפשרותם להיעזר במדרגות. המורה יעודד תלמידים שמתקשים להיעזר במדרגות, וידריך את התלמידים במקרה שישנן אי הבנות. יש לאפשר שימוש במחשבון. אחרי העבודה בקבוצות ייערך דיון במליאה.

שאלות מומלצות לדיון כיתתי

- מה אתם יודעים על מס הכנסה?
- מדוע לדעתכם קיימות מדרגות מס?
- אמרו במילים שלכם כיצד קובעים לאיזו מדרגת מס מתאימה משכורת נתונה וכיצד מחשבים כמה מס הכנסה נשלם עבורה.
- מה היתרונות ומה החסרונות של שיטת מדרגות המס?
- תנו דוגמה למשכורת וחשבו מה הסכום שנשלם למס הכנסה לפי המידע הנתון.
- התייחסו לכל אחד משלושת ההיגדים הנתונים, הסבירו כיצד החלטתם האם הוא נכון או שגוי.

סרטונים לשילוב בפתחה או בהמשך

מומלץ לצפות בסרטונים בכיתה או בבית.
סרטון 1: לקבלת סקירה אודות חינוך פיננסי – מושגים בסיסיים. (הצפייה בסרטון מומלצת לתלמיד שסיים את העבודה על האשכול).
<https://www.youtube.com/watch?v=fnOj83BY918>
סרטון 2: המסביר על מס פרוגרסיבי ומדרגות מס (מומלץ לצפות ב- 1:55 הדקות הראשונות של הסרטון).
<https://www.youtube.com/watch?v=kGD4gofGYMQ>

מטרות והצעות לפתרון

בעיית מטרה 1

המטרה של בעיית מטרה 1 היא שתלמידים יחקרו את ההשפעה של תוספת למשכורת הברוטו החדשית על המשכורת לאחר ניכוי מס הכנסה. מוצגים שתי משכורות ברוטו שונות של יעל ושל אביב שניהם מקבלים תוספת של אותו סכום- 1,300 ₪ למשכורת הברוטו שלהם אבל בשל שיטת החישוב של מס ההכנסה התוספת הריאלית למשכורת שלהם שונה. על התלמידים לבחור מבין 3 ההיגדים את ההיגד הנכון. הם יכולים לחשב את מס ההכנסה שיעל ואביב אמורים לשלם לפי הכללים הנתונים במידע או לחשב רק את השפעת התוספת על מס ההכנסה שעליהם לשלם עבור התוספת.

כדי לבחור את ההיגד הנכון על התלמידים:

- לקרוא ולהבין את המידע הנתון.
- להחליט לאיזו מדרגת מס שייך אביב ולאילו יעל.
- להבין את שיטת החישוב ולחשב עבור כל אחד מהם.

או להבין כי מאחר ושניהם נשארים באותה מדרגת מס אחרי התוספת, אפשר לחשב רק את השינוי שיחול בתשלום מס ההכנסה.

פתרון לבעיית מטרה 1

היגד ב הוא נכון: אחרי ניכוי מס ההכנסה התוספת למשכורת של יעל גדולה מהתוספת למשכורת של אביב.

אפשרות א:

לחשב עבור כל אחד מהם בדומה לחישוב בבעיית מטרה 1 לפני ההעלאה ואחרי ההעלאה.

אפשרות ב:

לחשב רק את השינוי שחל בתשלום למס ההכנסה אחרי התוספת.

מדרגות המס המתאימות לכל אחד מהם לא משתנות בעקבות התוספת: יעל- 20%, אביב 31%.

לכן תוספת המס שתשלם יעל היא 20% מ- 1,300 ₪ ואילו אביב ישלם תוספת של 31% מ- 1,300 ₪. כלומר לאחר ניכוי מס הכנסה כנדרש התוספת של יעל תהיה גדולה יותר מהתוספת של אביב.

תלמידים שלא הצליחו להתמודד עם בעיות המטרה יפתרו את בעיות המדרגה.

בעיית מדרגה 1 לבעיית מטרה 1.

מטרת בעיה 1.1.1 היא להשלים שלב אחד בחישוב מס ההכנסה לפי מדרגות המס. התלמידים מקבלים טבלה שבה נתון החישוב לשתי מדרגות מס ההכנסה הראשונות ועליהם להשלים את החישובים למדרגות המס השלישית והרביעית. הרעיון הוא להבין כי אחזי המס בכל מדרגה מחושבים רק מתוך ההפרש בין המדרגות.

בבעיה 1.1.2 נתונה משכורת ברוטו של רונית 14,580 ₪ שהיא קצה מדרגת המס השלישית. רונית מקבלת תוספת של 500 ₪ למשכורת ובעקבות כך עוברת למדרגת המס הבאה. המטרה היא להבין כי תוספת זו לא תגרום לירידה במשכורתה כיוון שאחז המס הגבוה יותר יחושב רק מהתוספת שקיבלה.

פתרון לבעיית מדרגה 1 לבעיית המטרה

בעיה 1.1.1

מס מהפרש מדרגת מס ההכנסה (ב-₪)	ההפרש בין מדרגות מס ההכנסה (ב-₪)	אחוז מס ההכנסה	מספר מדרגת מס ההכנסה	משכורת ברוטו (ב-₪) (גבולות מדרגת מס ההכנסה)
633	6,330	10%	1	6,330
385	2,750	14%	2	9,080
1,100	14,580 – 9,080 = 5,500	20%	3	14,580
1,760.8	20,260 – 14,580 = 5,680	31%	4	20,260

בעיה 1.1.2

משכורתה של רונית לא תרד בעקבות ההעלאה מכיוון שמדרגת המס הרביעית, בה יש לשלם 31% תחושב רק מהתוספת. כלומר בעקבות ההעלאה היא תשלם למס הכנסה עוד 31% מ-500 ₪ כך שעדיין תקבל תוספת של 69% מ-500 ₪.

בעיית מדרגה 2 לבעיית המטרה

מטרת בעיה 1.2.1 היא להשלים עוד שני שלבים בחישוב מס ההכנסה לפי מדרגות המס. התלמידים מקבלים טבלה שבה נתונים חלק מהחישובים ועליהם להשלים את החישובים החסרים. הרעיון הוא להבין כי מס ההכנסה מצטבר לפי מדרגות המס ואחזי המס בכל מדרגה מחושבים רק מתוך ההפרש בין המדרגות.

פתרון לבעיית מדרגה 2 לבעיית המטרה

בעיה 1.2.1

מס הכנסה (ב-ש)	מס הכנסה (ב-ש)	מס מהפרש מדרגת מס הכנסה (ב-ש)	ההפרש בין מדרגות מס הכנסה (ב-ש)	אחוז מס הכנסה	מספר מדרגת מס הכנסה	משכורת ברוטו (ב-ש) (גבולות מדרגת מס הכנסה)
5,697	633	633	6,330	10%	1	6,330
8,062	1,018	385	2,750	14%	2	9,080
12,462	2,118	1,100	5,500	20%	3	14,580
16,381.2	3,878.8	1,760.8	5,680	31%	4	20,260

בעיית מדרגה 3 לבעיית המטרה

בעיה זו מיועדת לתלמידים שלא הצליחו לפתור את בעיית המטרה וגם את שתי המדרגות הקודמות. המידע הניתן לתלמידים מצומצם יותר וכולל רק את 4 מדרגות המס הראשונות.

בבעיה 1.3.1 נתונה טבלה ובה חישובים מפורטים למשכורות המקסימום עבור 4 מדרגות מס הכנסה הראשונות וכן עבור משכורת בין שתי מדרגות המס הראשונות (9,000 ש"ח). עבור משכורות ברוטו הנמצאות בין המדרגות הבאות נתונים חלק מהחישובים ועליהם להשלים את השאר. הרעיון הוא להבין כי אחי המס בכל מדרגה מחושבים רק מתוך ההפרש בין משכורת הברוטו לבין קצה המדרגה הקודמת וכך הלאה מתוך ההפרש בין המדרגות וכי מס הכנסה מצטבר.

פתרון לבעיית מדרגה 3 לבעיית המטרה

בעיה 1.3.1

מס הכנסה (ב-ש)	חישוב מס הכנסה	החלק של משכורת הברוטו שממנו יחושב % מס הכנסה המתאים (ב-ש)	אחוז מס הכנסה	מספר מדרגת מס הכנסה	משכורת ברוטו (ב-ש) (גבולות מדרגת מס הכנסה)
633	$0.1 \cdot 6,330$	6,330	10%	1	6,330
1,006.8	$633 + 0.14 \cdot 2,670$	$9,000 - 6,330 = 2,670$	14%	2	9,000
1,018	$633 + 0.14 \cdot 2,750$	2,750	14%	2	9,080
2,002	$1,018 + 0.2 \cdot 4,920$	4,920	20%	3	14,000
2,118	$1,018 + 0.2 \cdot 5,500$	5,500	20%	3	14,580